

Tillsynsenhetens särskilda granskning av advokatkontor

Sammanfattning

Under perioden september till december 2024 genomförde tillsynsenheten en särskild granskning av advokatkontors utformning, med särskilt fokus på mottagningskontor och kontorshotell. Denna granskning utgår ifrån enhetens riskbaserade arbetssätt. I denna rapport har tillsynsenheten sammanställt dess huvudsakliga slutsatser i anonymiserat format efter avslutad granskning.

Det saknas detaljerad reglering kring exakt hur ett advokatkontor ska vara utformat men bestämmelser rörande advokatrörelsens organisation återfinns i 7 kap. Vägledande regler om god advokatsed (VRGA). Advokatsamfundets matrikeluppgifter visar att användningen av kontorshotell och mottagningskontor har ökat under de senaste åren. Denna utveckling är viktig för Advokatsamfundet att följa eftersom utformningen av ett advokatkontor alltid måste ske på ett sätt så att de grundläggande advokatetiska kärnvärdena, framför allt diskretions- och tystnadsplikten, säkerställs. Felaktig tillämpning kan även skapa en osund konkurrenssituation för advokater.

Granskningen visar att kontoren generellt får anses uppfylla de advokatetiska kraven, men att det finns en utbredd begreppsförvirring kring definitionerna av huvud-, filial- och mottagningskontor samt primärkontor. Det är även tydligt att konkurrenssituationen i storstadsregionerna har inneburit att många advokatbyråer ansett att etablering av mottagningskontor varit nödvändig för att kunna driva en lönsam verksamhet. I enskilda fall har enheten initierat tillsynsärenden rörande tillgänglighetskravet.

Utifrån resultaten av granskningen har tillsynsenheten lämnat rekommendationer som syftar till att ytterligare stärka efterlevnaden av advokatetiska regler hos advokatbyråer som har mottagningskontor eller kontor på kontorshotell. Sammanfattningsvis föreslås att ett förtydligande tas fram avseende användningen av så kallade skrivbordsplatser och att en generell översyn görs av både informationen på Advokatsamfundets hemsida

samt de tekniska förutsättningarna för matrikelsystemet. Tillsynsenheten har även tagit fram definitioner för att minska begreppsförvirringen.

Bakgrund

Granskningen har avsett advokatkontors utformning, med särskilt fokus på advokatbyråer som har ett eller flera mottagningskontor och/eller som har kontor på kontorshotell. Granskningsområdet är en del av Advokatsamfundets tillsynsplan för 2024, vilken inkluderar fyra särskilda granskningsområden. Tillsynsenhetens riskbaserade tillsynsmetod innebär att enheten prioriterar områden där behovet av förebyggande åtgärder och vägledning bedöms vara som störst. Genom denna metod säkerställs att tillsynsinsatserna är fokuserade och effektiva, med målet att förebygga överträdelser av lag och advokatetiska regler samt främja hög advokatetisk standard inom advokatkåren.

Sättet som advokatbyråer valt att organisera sin verksamhet på har på senare år förändrats. Tidigare krävdes exempelvis tillstånd från Advokatsamfundets styrelse om en advokatbyrå önskade öppna en filial.¹ Idag är det fritt för advokatbyråer att besluta om inrättande av filial- eller mottagningskontor, utan att först inhämta tillstånd. Detta har inneburit att ett ökat antal advokatbyråer använder sig av mottagningskontor på en eller flera orter. En annan förhållandevis ny lösning för advokatkontor är användandet av kontorshotell. De senaste åren, och särskilt efter pandemin, har flera advokatbyråer valt att ha sina huvud-, filial- eller mottagningskontor på kontorshotell.

Närmare om de förtydligade kraven avseende mottagningskontor

Den 14 juni 2023 beslutade Advokatsamfundet huvudstyrelse i enlighet med tillsynskommitténs första delförslag rörande förtydliganden av kraven på mottagningskontor.² I delförslaget klargörs att ett advokatkontor, oavsett om det rör sig om ett huvud-, filial- eller mottagningskontor, måste uppfylla de etiska kraven som ställs på advokatrörelsens organisation.

Ett mottagningskontor syftar till att advokater ska vara tillgängliga för klienterna. Det är viktigt att mottagningskontor etableras på rätt sätt, varför det bör poängteras att de

---

¹ Peyron, *Advokatetik – En praxisgenomgång*, s. 22.

²https://www.advokatsamfundet.se/globalassets/advokatsamfundet_sv/advokatyret/krav_vid_registrering_av_mottagningskontor.pdf.

advokatetiska krav som ställs på huvud- och filialkontor även gäller för mottagningskontor.

I vissa fall innebär etableringen av ett mottagningskontor att advokaten får möjlighet att skriva upp sig på den lokala domstolens s.k. förordnandelistor. Många domstolar ställer nämligen krav på att advokatbyrån ska ha ett huvud-, filial- eller mottagningskontor inom exempelvis domstolens domsaga för att kunna få fria förordnanden, dvs. förordnanden där ingen specifik advokat eller biträdande jurist önskats av klienten utan där domstolen väljer ombud utifrån en förordnandelista. Det saknas enhetliga nationella riktlinjer för fria förordnanden, utan varje enskild domstol bestämmer vilka riktlinjer som gäller för just den domstolens förordnandelistor.

Ett grundläggande krav är att mottagningskontoret ska vara ett befintligt kontor där klienter kan tas emot. Det får alltså inte endast vara en postbox eller liknande. Mottagningskontoret får inte heller vara en lokal som endast tillfälligt hyrs när behov för sådan lokal uppstår och ska alltså disponeras av advokatbyrån på heltid. Att ange adresser för kontorsrum som hyrs på timbasis som mottagningskontor i Advokatsamfundets matrikel har av disciplinnämnden ansetts utgöra brott mot god advokatsed eftersom en advokatbyrå inte kan anses ha någon reell närvaro på dessa platser.³

En annan viktig aspekt att beakta är att även mottagningskontors utformning måste säkerställa att diskretions- och tystnadsplikten upprätthålls. Detta innebär bland annat att externa aktörer inte får ha tillträde till lokalen när den används och att kontorsmaskiner och annan utrustning inte får delas med annan.

För uppdrag som rättsliga biträden finns ett tillgänglighetskrav, dvs. att advokaten inom rimlig tid ska kunna medverka vid förhör och andra åtgärder som krävs vid utförande av uppdraget. Om etablerandet av ett mottagningskontor även innebär att advokatbyrån åtar sig förordnandeuppdrag vid den lokala domstolen måste byrån därför noggrant överväga om tillgänglighetskravet kan uppfyllas. Omständigheter som bör beaktas är bland annat avståndet till övriga kontor och deras antal samt bemanningen på advokatbyrån. Även det faktum att det i regel inte ligger i klientens intresse att närvaro vid förhör och andra åtgärder sker via videolänk eller att

---

³ Se disciplinnämndens beslut [22/1090](#).

substitution används på grund av att advokatens avstånd till domstolsorten hindrar fysisk närvaro bör beaktas.

I sin delrapport angav tillsynskommittén följande krav för korrekt registrering av mottagningskontor:

- Det ska vara fråga om ett befintligt kontor,
- Det får inte avse en lokal som tillfälligt hyrs när behov uppstår,
- Klientmöten ska kunna äga rum på kontoret,
- Lokalens utformning måste säkerställa diskretions- och tystnadsplikten, och
- Kontorets etablering får inte äventyra advokaternas tillgänglighet gentemot klienterna.

Granskningens omfattning

Granskningen omfattade 33 slumpmässigt utvalda advokatbyråer som registrerat mottagningskontor i Advokatsamfundets matrikel alternativt haft kontor på kontorshotell. Många av dessa advokatbyråer har haft sina mottagningskontor på adresser som tillsynsenheten bedömt vara kontorshotell. I några enstaka fall har advokatbyrån inte haft några registrerade mottagningskontor, och har istället haft antingen huvud- eller filialkontoret på kontorshotell.

Samtliga advokatbyråer tillställdes en granskningsrapport anpassad efter respektive verksamhet. I granskningsrapporten ställdes frågor om bland annat kontorsorganisationen, bemanning, tillgänglighetskravet och advokatetiska avvägningar.

Kontorsbesök har genomförts hos 15 utvalda byråer med geografisk spridning.

I majoriteten av granskningarna har tillsynsenheten lämnat rekommendationer och föreslagit förbättringar som ett led i det proaktiva arbetet. En stor andel av advokatbyråerna har därefter vidtagit åtgärder i enlighet med enhetens uppmaningar. Inom ramen för de slutförda granskningarna har enheten i enstaka fall uppmärksammat sådana advokatetiska brister som gett anledning att initiera ytterligare tillsynsåtgärder.

Definitioner

Advokater och biträdande jurister ska vara registrerade i Advokatsamfundets matrikel. De ska vara kopplade till en advokatbyrå och ett primärkontor (antingen ett huvud- eller filialkontor) ska registreras. Tillsynsenheten har noterat att det råder viss begreppsförvirring, och hänvisar till nedan beskrivningar.

Huvudkontor

Huvudkontoret är det kontor där advokatbyråns huvudsakliga verksamhet bedrivs. På huvudkontoret finns oftast byråns administrativa funktioner. En advokatbyrå kan endast ha *ett* huvudkontor. Huvudkontor ska vara permanent bemannade. Huvudkontor är sökbara i matrikeln.

Filialkontor

Filialkontor är ett eller flera kontor utöver huvudkontoret. Ett filialkontor ska vara permanent bemannat. Kontoret anses inte bemannat om det endast sker genom annan advokat/biträdande jurist i kontorsgemenskap. Filialkontor är sökbara i matrikeln.

Mottagningskontor

Mottagningskontor är ett eller flera kontor utan krav på permanent bemanning. Mottagningskontor är inte sökbara i matrikeln utan ligger underordnat ett huvud- eller filialkontor.

Primärkontor

Varje advokat och biträdande jurist ska ha sitt primärkontor registrerat. Ett primärkontor är det kontor där advokaten/biträdande juristen huvudsakligen arbetar. Både huvud- och filialkontor kan utgöra primärkontor. Ett mottagningskontor kan däremot inte vara ett primärkontor.

Permanent bemannat

Att ett kontor är permanent bemannat kan se ut på olika sätt. Vissa advokatbyråer har exempelvis administrativ personal som fysiskt bemannar kontoret under kontorstider. Detta krävs dock inte för att ett kontor ska anses permanent bemannat, utan det syftar till att minst en advokat/biträdande jurist bedriver sitt huvudsakliga arbete från

kontoret och som utgångspunkt arbetar därifrån när hen inte exempelvis befinner sig i rätten.

Kontorshotell

Ett kontorshotell är en flexibel kontorslösning där flera företag eller verksamheter delar på en gemensam byggnad och dess faciliteter. Hyresgästerna har tillgång till privata kontorsrum eller arbetsplatser samt gemensamma ytor som mötesrum, kök och loungers. Denna typ av kontorslösning erbjuder ofta förmånliga hyresnivåer samt kortare och mer flexibla hyresavtal jämfört med traditionella kontor, vilket är fördelaktigt för företag som vill anpassa sin kontorsyta efter förändrade behov.

Kontorshotell kan vara utformade på olika sätt. Tillsynsenheten anser dock att ett utrymme typiskt sett utgör ett kontorshotell om en eller flera av följande omständigheter föreligger:

- Det finns en gemensam reception och entré,
- Det finns gemensamma utrymmen (exempelvis pentry, lunchrum, toalett, vänt- eller konferensrum),
- Det finns gemensam utrustning (exempelvis wifi, skrivare), och/eller
- Kontoret marknadsförs som kontorshotell, coworking space eller liknande.

Ovan gäller oavsett om advokatbyrån utnyttjar tillgängliga utrymmen och utrustning.

Tillsynsenhetens iakttagelser

Mottagningskontor

Det har varierat hur många mottagningskontor de granskade advokatbyråerna haft. Skälen till att mottagningskontor etablerats på en viss ort har också skiljt sig åt. Vissa advokatbyråer har uppgett att de redan hade upparbetade klientrelationer på en viss ort, medan majoriteten uppgav att de skaffat mottagningskontor inom en viss domsaga för att kunna stå på den lokala domstolens förordnandelister. Det har vidare framgått att flera advokatbyråer stängt ned mottagningskontor efter att enskilda domstolar ändrat sina förordnandekriterier. Tillsynsenheten har även besökt advokatbyråer som inte haft vare sig filial- eller mottagningskontor.

Kontor på kontorshotell

Majoriteten av de granskade advokatbyråerna hade inte sitt huvudkontor på kontorshotell, utan det rörde sig istället om filialkontor och framförallt mottagningskontor. Den stora majoriteten av kontorshotellen som enheten besökte saknade bemannad reception. I de flesta fall fanns det flera advokatbyråer på samma kontorshotell. Byråerna angav att de, med undantag från eventuella bokningsbara mötesrum, inte använde sig av kontorshotellens gemensamma ytor. Valet av kontorshotell skedde i många fall främst av kostnadsskäl. I andra fall uppgavs att flexibilitet varit en viktig faktor vid valet av kontorshotell. I storstadsregionerna angavs att kontorshotell innebar att advokatbyrån kunde sitta på en central adress, utan att behöva hyra ett stort kontor.

De tillsynade kontorens utformning varierade kraftigt, från relativt spartanska lösningar med endast skrivbord och skrivbordsstol till välinredda advokatkontor. En stor andel av de besökta kontoren, framförallt mottagningskontoren, har dock varit sparsamt inredda. För humanjuridiska byråer framgick det tydligt att ett fast kontor i många fall primärt fungerat som en formalitet för att uppfylla kraven för att kunna erhålla förordnanden från den lokala domstolen.

Tillsynsenheten har uppmärksammat att det råder viss osäkerhet kring vad som faktiskt utgör ett kontorshotell, varför förtydliganden gjorts under rubriken

Definitioner.

Det har även framgått att advokaterna i varierande grad rent praktiskt utnyttjat lokalerna för sin verksamhet. Vid ett antal av besöken framkom att den advokat som mötte upp tillsynsenheten inte haft tidigare erfarenhet av att arbeta på det aktuella kontorshotellet.

På alla kontorshotell som tillsynsenheten besökte hade advokatbyråerna tillgång till ett kontorsrum. Dock uppmärksammades att vissa av de tillsynade advokatbyråer på andra kontorshotell, som inte besöktes av tillsynsenheten inom ramen för den aktuella granskningen, istället hyrde en skrivbordsplats med tillgång till bokningsbara mötesrum.

Tillsynsenheten har slutligen noterat att flera advokatbyråer registrerat ändringar i Advokatsamfundets matrikel efter det att granskningsrapporten skickades ut men

innan tillsynsenhetens kontorsbesök. Dessa ändringar tycks i vissa fall ha varit direkt kopplade till granskningens frågeställningar.

Särskilt om skrivbordsplatser

Tillsynsenheten har noterat att ett antal advokatbyråer har haft kontor på kontorshotell där de endast haft tillgång till en skrivbordsplats. Det har varierat om det varit en fast skrivbordsplats eller en skrivbordsplats som har kunnat användas vid behov.

Advokatbyråerna har samtidigt haft tillgång till bokningsbara mötesrum. Inom ramen för denna granskning har tillsynsenheten inte besökt något sådant kontor, men de tillsynade byråerna har vid besöket beskrivit sådana lösningar på andra kontorshotell.

Nyssnämnda byråer har uppgett att de bedömt att skrivbordsplatser i kombination med bokningsbara mötesrum upprätthåller diskretions- och tystnadsplikten. Efter att frågan lyfts har i vart fall en advokatbyrå ändrat uppfattning och sagt upp sin skrivbordsplats.

Tillsynsenheten ifrågasätter om skrivbordsplatser, på det sätt som beskrivs ovan, är förenligt med ett upprätthållande av diskretions- och tystnadsplikten. Dessa arrangemang kan innebära risker, bland annat eftersom det kan vara svårt att garantera att klientrelaterad information inte exponeras i miljöer med gemensamma arbetsytor. En avskild och säker arbetsmiljö är avgörande för att upprätthålla klientförtroendet och förhindra oavsiktlig exponering av konfidentiell information.

För tillsynsenhetens närmare överväganden, se avsnittet *Rekommendationer*.

Särskilt om tillgänglighetskravet

Det ligger i regel inte i klientens intresse att närvaro vid förhör eller andra åtgärder sker via videolänk eller att substitution används på grund av advokatens avstånd till förordnandeorten. Tillgänglighetskravet innebär därför att en advokat måste kunna bemanna ett mottagningskontor på ett adekvat sätt, vilket är en viktig princip både från den rättssökande allmänhetens och de rättsvårdande myndigheternas perspektiv.

Advokater ska inom rimlig tid kunna medverka vid förhör och andra åtgärder som krävs vid utförande av uppdraget. Omständigheter som måste beaktas vid bedömning av om tillgänglighetskravet kan anses uppfyllt är bland annat avståndet till övriga kontor och deras antal samt bemanningen på advokatbyrån.

Flertalet advokatbyråer har inom ramen för granskningen uppgett att de ansett att mottagningskontor som låg inom drygt en timmes resväg från respektive advokats primärkontor borde anses uppfylla tillgänglighetskravet.

Flera advokater som tillsynsenheten träffat under granskningen har uppgett att de i större omfattning än för några år sedan genomför sina klientmöten digitalt eller per telefon. Advokaterna har angett att det har varit klientens preferens, men att de självklart tillgodosett krav på fysiska klientmöten. Tillsynsenheten erinrar om att det inte alltid är lämpligt att ta klientmöten digitalt eller per telefon, oavsett om det är klientens önskan. Advokaten måste, i varje enskilt fall, bedöma om det är advokatetiskt lämpligt.

Vid bedömning av mötesform bör särskild hänsyn tas till om det finns omfattande material i förundersökningen, om klienten kan antas ha svårigheter att förstå vad processen innebär eller om målets art kräver ett mer direkt och personligt bemötande. I ungdomsmål eller mål som rör allvarlig brottslighet är det särskilt viktigt att advokaten noggrant överväger om ett telefonsamtal eller ett digitalt möte är tillräckligt för att tillgodose klientens behov. Det är alltså inte praktiska hänsyn, som advokatens restid, som ska vara avgörande för valet av mötesform. Tillsynsenheten noterar att vissa advokater tycks ha som standard att genomföra klientmöten digitalt eller per telefon. En sådan praxis kan leda till att klientens behov och intressen inte tillgodoses fullt ut, och riskerar att undergräva advokatens ansvar att skapa en förtroendefull och effektiv kommunikation.

Ett positivt exempel som tillsynsenheten noterat är att flera advokater har valt att i ökad utsträckning avstå från förordnandeuppdrag på de orter där de enbart har mottagningskontor, för att säkerställa att tillgänglighetskravet kan uppfyllas. Detta har framför allt varit tydligt i mål som involverar frihetsberövade klienter, där behovet av snabb och personlig närvaro är särskilt stort.

Närmare om upprätthållande av diskretions- och tystnadsplikten

Samtliga granskade advokatbyråer uppgav att deras rutin var att möta upp klienter vid entrén till kontorshotellet, utan att använda väntrum eller receptioner. Denna praxis verkar vara en direkt följd av disciplinnämndens tidigare beslut, som har etablerat riktlinjer för att säkerställa diskretions- och tystnadsplikt i gemensamma utrymmen.

Ett antal advokater framhöll att de undviker att sätta upp skyltar för att minska risken att utomstående identifierar klientbesök. Tillsynsenheten anser dock att detta inte är en nödvändig åtgärd för att skydda klientens integritet och istället riskerar att försvåra för klienter att lokalisera kontoret. Skyltningen bör vara tydlig och professionell för att samtidigt upprätthålla en adekvat advokatetisk standard.

En återkommande brist som identifierades var otillräckliga insynsskydd i de fall advokatbyråns kontorsrum eller tillgängliga mötesrum hade glasväggar eller andra glaspartier. Advokatbyråer måste säkerställa att ytor som används för klientmöten är fullständigt insynsskyddade för att säkerställa diskretions- och tystnadsplikten. Där brister påträffats har advokatbyråerna ombetts att omgående säkerställa ett fullgott insynsskydd. Under 2025 kommer tillsynsenheten att följa upp om advokatbyråerna vidtagit adekvata åtgärder för att förhindra insyn.

Närmare om granskningen av kontor i Nyköping

Tillsynsenheten har genomfört ett större antal kontorsbesök i Nyköping, eftersom flera av de granskade advokatbyråerna hade kontor på denna ort. Det stora antalet mottagningskontor i Nyköping kan sannolikt förklaras av stadens närhet till Stockholm och dess goda tågförbindelser, vilket gör det strategiskt attraktivt för advokatverksamhet. Flera av de advokatbyråer som enheten besökte var verksamma på samma adresser och delade lokaler på samma kontorshotell.

Inför besöket i Nyköping noterade tillsynsenheten att flera advokatbyråer ändrade adress på sina mottagningskontor efter att granskningsrapporten skickades ut. De efterföljande kontorsbesöken kom därför att ske på de nya kontorsadresserna. Under besöken framkom indikationer på att vissa av de tidigare kontorsadresserna eventuellt inte uppfyllde de förtydligade krav som ställs på mottagningskontor.⁴

Några byråer uppgav att deras närvaro på orten var motiverad av en lokal anknytning, medan andra uppgav att valet av kontor i Nyköping syftade till att kunna registrera sig på Nyköpings tingsrätts förordnandelistor. Samtliga av de granskade byråerna hade kontor i Stockholm, och för en klar majoritet fungerade Stockholmskontoret som

---

⁴ Läs mer om kraven under *Närmare om de förtydligade kraven avseende mottagningskontor* ovan.

huvudkontor. Alla byråer bedömde att de uppfyllde tillgänglighetskravet till sina kontor i Nyköping.

Inför tillsynsbesöken förelade tillsynsenheten advokatbyråerna att redovisa uppgifter om de förordnandeuppdrag som de erhållit av Nyköpings tingsrätt. Särskilt fokus lades på att kartlägga hur stor andel av uppdragen som utgjorde fria förordnanden, i hur många ärenden substitution hade använts, samt om den förordnade advokaten eller biträdande juristen hade närvarat fysiskt vid uppdragets genomförande.

Advokatbyråerna redogjorde för de efterfrågade uppgifterna vid kontorsbesöken och sammanfattningsvis kan noteras följande. Advokatbyråerna har erhållit ett större antal fria förordnanden från Nyköpings tingsrätt jämfört med vad de fått från domstolar i Stockholmsområdet. De har vidare uppgett att substitution endast används när det varit absolut nödvändigt, och då företrädesvis till kollegor inom byrån. Majoriteten av byråerna angav att de inte använder sig av digital närvaro vid första förhöret eller vid huvudförhandlingen, även om digital närvaro ibland kan förekomma vid senare förhör.

Kort om domstolars riktlinjer för förordnandelistor

En fråga som flera av advokatbyråerna lyfte fram under granskningen var domstolars riktlinjer för att advokater eller biträdande jurister ska kvalificera sig för att få stå på de s.k. förordnandelistorna. Dessa listor är ett administrativt verktyg för domstolens personal och syftar till att fördela fria förordnanden, dvs. förordnanden där ingen specifik advokat eller biträdande jurist önskats av klienten.

Det är vanligt förekommande att domstolar upprättar separata förordnandelistor för olika måltyper, där krav på behörighet och erfarenhet kan variera beroende på målets karaktär. Dessutom förekommer geografiska krav som en viktig förutsättning för registrering. Exempelvis kan det krävas att en advokatbyrå har ett huvudkontor, filialkontor eller mottagningskontor inom domstolens domsaga för att kvalificera sig för förordnandelistorna.

Ett urval av förordnanderiktlinjer

Som tidigare nämnts saknas enhetliga nationella riktlinjer för förordnanden, vilket leder till att riktlinjerna kan variera avsevärt mellan olika domstolar. För att illustrera

dessa skillnader presenteras nedan ett urval av exempel på hur riktlinjer kan vara utformade.

Justitiekanslerns beslut rörande Alingsås tingsrätts riktlinjer

Justitiekanslern riktade under 2022 kritik mot Alingsås tingsrätt för dess riktlinjer för att föras upp på förordnandelistor för offentliga försvarare och andra rättsliga biträden.⁵ Enligt tingsrättens riktlinjer krävdes att den som förordnades skulle ha sitt huvudsakliga verksamhetsställe med klientkontor inom domsagan. Utöver detta innehöll riktlinjerna olika erfarenhetskrav.

Som motivering angav tingsrätten bland annat att de tidigare riktlinjerna, som tillät mottagningskontor inom domsagan, hade medfört stora merkostnader och ökat arbetsbelastningen för tingsrätten. Dessutom hade många personer registrerats på förordnandelistor som tingsrätten hade liten eller ingen kännedom om.

Justitiekanslern ansåg att riktlinjerna, på ett sätt som inte var sakligt motiverat, missgynnade jurister som inte hade sin huvudsakliga verksamhet inom domsagan. Vidare ansågs kravet på huvudsakligt verksamhetsställe inom domsagan utgöra en faktisk konkurrensbegränsning för de jurister som hade sitt huvudsakliga verksamhetsställe på annan ort. Justitiekanslern konstaterade dock att ett krav på anknytning till domstolsorten i form av ett mottagningskontor inom domsagan kunde anses godtagbart.

Nyköpings tingsrätt

Nyköpings tingsrätts riktlinjer från den 28 november 2022 ställer sammanfattningsvis upp följande krav. Den som vill föras upp på förordnandelistor ska visa att denne är lämplig för den typ av uppdrag som ansökan avser. Vidare krävs att verksamhet bedrivs inom Nyköpings tingsrätts domsaga. För att uppfylla detta krav krävs att personen har sitt primärkontor eller ett ”bemannat mottagningskontor”⁶ i någon av domsagans kommuner. Mottagningskontoret ska vara tillgängligt för besök dagtid.

---

⁵ Justitiekanslerns beslut den 23 november 2022 i dnr 2022/887.

⁶ Notera att begreppet ”bemannat mottagningskontor” inte används av Advokatsamfundet, se definitionslistan ovan.

Norrköpings tingsrätt

Norrköpings tingsrätts riktlinjer från den 22 april 2024 ställer sammanfattningsvis upp följande krav. Den som vill bli upptagen på listan ska ha sin verksamhetsort inom tio mil fågelvägen från tingsrätten. Med verksamhetsort avses den adress som advokat eller biträdande jurist angett som besöksadress på sin personliga sida i Advokatsamfundets matrikel (primärkontor). Utöver ovan ställs även olika meritkrav eller krav på åberopade goda referenser i liknande uppdrag. Dessa krav skiljer sig åt mellan de olika förordnandelistorna.

Under rubriken *Principer för fördelning av förordnanden* framgår att tingsrätten tillämpar närhetsprincipen, vilket innebär att huvudmannens bostadsort styr vilken advokat/jurist som tillfrågas. Den enskilde ska biträdas av ett biträde som kan närvara personligen. Det framkommer även bland annat att tingsrätten delat upp advokater och övriga jurister i flera upptagningsområden, som följer domkretsarna för tingsrätterna i Norrköping, Eskilstuna, Linköping, Nyköping och Örebro. Om en advokat eller annan jurist har sin verksamhetsort inom tiomilsradien men utanför någon av de angivna tingsrätternas domkretsar, delas personen in i den domkrets som är närmast verksamhetsorten.

Enligt advokater som tillsynsenheten diskuterat riktlinjerna med så förordnar domstolen i första hand lokalt etablerade advokater, men att de i andra hand förordnar advokater från de andra upptagningsområdena, exempelvis om ingen lokalt etablerad advokat har möjlighet att åta sig uppdraget.

Tillsynsenheten noterar att flera av de tingsrätter som nämns ovan har liknande riktlinjer.

Tingsrätterna i Helsingborg, Lund och Malmö

Från den 3 april 2023 gäller för samtliga uppdragslistor ett grundläggande krav på verksamhetsort inom tio mil från respektive tingsrätt. Med verksamhetsort avses den angivna besöksadressen (primärkontor) på advokatens/biträdande juristens personliga sida i Advokatsamfundets matrikel. Att advokaten/biträdande juristen eller advokatbyrån kan ha verksamhet även på annan plats påverkar inte tingsrättens indelning efter verksamhetsort. Förordnanden fördelas enligt närhetsprincipen.

Genom att uppdragen i första hand fördelas utifrån huvudmannens bostadsort styr detta vem som tillfrågas för ett uppdrag.

De nya riktlinjerna motiveras med att de tidigare kraven på mottagningskontor inom respektive domsaga inte har fungerat väl. Det anges att problemet synes ha sin grund i att ett relativt stort antal uppdragstagare på tingsrätternas uppdragslistor huvudsakligen bedriver sin verksamhet långt från respektive tingsrätts domsaga, vilket lett till bland annat svårigheter att vid behov vara personligen närvarande vid uppförandet av uppdraget.

Advokater och övriga jurister indelas på tingsrätternas olika uppdragslistor i upptagningsområden som följer tingsrättens domsagor i Hovrätten över Skåne och Blekinges upptagningsområde. Om verksamhetsorten finns inom tio mil från respektive tingsrätt, men utanför någon av domsagorna, kommer advokaten eller juristen att delas in i upptagningsområdet för den närmaste domsagan. Uppdelningen följer domsagorna för tingsrätterna i Lund, Helsingborg, Hässleholm, Kristianstad, Malmö och Ystad.

Hur påverkar detta advokater?

Tillsynsenheten noterar att det saknas enhetliga riktlinjer bland domstolarna och att dessa varierar betydligt. Även motiveringen till riktlinjerna skiljer sig åt, och utöver Alingsås tingsrätt har de andra domstolarnas motiveringar inte prövats rättsligt. Enskilda domstolar har dessutom möjlighet att enskilt eller i samråd med andra domstolar ta fram nya riktlinjer. Tillsynsenheten konstaterar att sådana förändringar har betydande inverkan på enskilda advokater och advokatbyråer. Det väcker även konkurrensfrågor, då advokatbyråer måste anpassa sig till en föränderlig marknad som påverkas av nya förordnanderiktlinjer. Tillsynsenheten har noterat att advokatbyråers organisatoriska strukturer i vissa fall har påverkats direkt av dessa riktlinjeförändringar.

Inom advokatkåren råder det delade meningar om hur förordnanderiktlinjer bör utformas och i vilken utsträckning mottagningskontor bör tillåtas. Tillsynsenheten konstaterar att det är en komplex fråga att reglera mottagningskontors etablering på ett sätt som säkerställer den rättssökande allmänhetens tillgång till kvalificerade rättsliga biträden, särskilt med hänsyn de geografiska skillnader som finns i Sverige.

Slutsatser

Granskningen visar att de flesta av de granskade advokatbyråerna bedrivs på ett sätt som får anses uppfylla de advokatetiska krav som ställs på advokatkontor. I vissa fall kan det ifrågasättas om etableringen av kontor innebär att tillgänglighetskravet riskerar att äventyras, vilket tillsynsenheten valt att granska närmare i enskilda fall.

Mottagningskontor som krav för att kvalificera sig på domstolarnas förordnandelistor är en fråga som skapar både möjligheter och utmaningar för advokatkåren. Från ett rättsvårdande perspektiv syftar kravet på mottagningskontor till att säkerställa en hög tillgänglighet till kvalificerade rättsliga biträden inom en domsaga, vilket bidrar till effektivitet och rättssäkerhet i domstolarnas arbete. Samtidigt har tillsynsenheten noterat att de olika riktlinjer som tillämpas av landets domstolar har skapat en fragmenterad praxis, vilket leder till varierande förutsättningar för advokatbyråer att etablera sig och bedriva verksamhet.

Många advokatbyråer har uttryckt att möjligheten att stå på flera domstolars förordnandelistor är avgörande för att kunna utveckla och upprätthålla en lönsam verksamhet, särskilt i regioner där konkurrensen är hög. Detta har lett till att flera advokatbyråer etablerat mottagningskontor enbart för att uppfylla domstolens kriterier, trots att dessa kontor inte alltid används i praktiken för klientmottagning eller annan verksamhet.

Advokater med huvudkontor på mindre orter har påpekat att kravet på mottagningskontor för att kvalificera sig för förordnandelistor kan skapa en osund konkurrenssituation, där lokala advokaters möjligheter att få uppdrag från de närliggande domstolarna begränsas. Detta leder i sin tur till att dessa advokater nödgas etablera mottagningskontor på andra orter för att kunna driva en lönsam verksamhet. Det finns även en risk att advokater utan reell närvaro i domsagan kvalificerar sig för förordnandelistor, vilket kan äventyra uppfyllandet av tillgänglighetskravet.

I tillsynsenhetens granskning har det framkommit att enskilda advokatbyråer har valt att stänga mottagningskontor som tidigare upprättats för att kvalificera sig för lokala förordnandelistor, i takt med att domstolarnas riktlinjer har ändrats. Detta indikerar att riktlinjernas utformning har en direkt inverkan på advokatbyråernas organisatoriska beslut och strategier. Samtidigt är det tydligt att frågan om

mottagningskontor är komplex och kräver en balans mellan att säkerställa en hög tillgänglighet till rättsliga biträden och att upprätthålla en sund konkurrenssituation inom advokat kåren.

Det råder en utbredd begreppsförvirring avseende de olika kontorsformerna. Tillsynsenheten hänvisar till definitionslistan ovan, och uppmanar advokatbyråer att säkerställa att korrekta uppgifter är registrerade i Advokatsamfundets matrikel så att den rättsökande allmänheten och domstolarna får rätt information.

Ett stort antal av de besökta kontoren på kontorshotell har varit utrustade med glaspartier i varierande omfattning. Oavsett om det gäller advokatbyråns egna kontorsrum, eller bokningsbara mötesrum där klientmöten genomförs, är det viktigt att diskretions- och tystnadsplikten alltid upprätthålls genom fullständigt insynsskydd.

Det ifrågasätts om användningen av förhyrda skrivbordsplatser i stället för dedikerade kontorsrum kan uppfylla de advokatetiska kraven på diskretions- och tystnadsplikt. Tillsynsenheten har särskilt uppmärksammat att skrivbordsplatser i öppna kontorslandskap med gemensamma utrymmen, såsom mötesrum och teknisk utrustning, innebär en ökad risk för att konfidentiell information kan exponeras för obehöriga. Detta kan ske både av misstag och genom otillräckliga säkerhetsrutiner, exempelvis när advokater arbetar vid skrivbord i närheten av andra hyresgäster.

Vidare framhåller tillsynsenheten att skrivbordsplatser ofta saknar den avskildhet som är nödvändig för att säkerställa en trygg och professionell miljö för klientmöten och känsliga samtal. Även om vissa advokatbyråer uppger att de använder bokningsbara mötesrum för klientmöten, innebär sådana arrangemang en risk om rummen inte uppfyller de krav som ställs på insynsskydd och ljudisolering. Dessutom kan det vara svårt att garantera att dessa mötesrum alltid är tillgängliga vid behov, vilket kan påverka klientrelationerna och advokatens arbete negativt.

Tillsynsenheten noterar att flera advokatbyråer under granskningen har uppgett att de, efter en fördjupad bedömning, anser att skrivbordsplatser inte fullt ut uppfyller de advokatetiska kraven. Som en följd av detta har vissa byråer valt att avsluta sina avtal för skrivbordsplatser och i stället övergå till lösningar med permanenta kontorsrum som ger bättre förutsättningar att upprätthålla diskretions- och tystnadsplikten.

Flera advokater har uppgett att de nu genomför färre fysiska klientmöten än innan pandemin. Tillsynsenheten erinrar om att det inte alltid är lämpligt att hålla klientmöten digitalt eller per telefon, även om detta önskas av klienten. Advokaten har en skyldighet att i varje enskilt fall bedöma om den valda mötesformen är advokatetiskt korrekt. Bedömningen bör särskilt beakta om det finns omfattande material i förundersökningen, om klienten kan antas ha svårigheter att förstå processens innebörd och målets art.

Tillsynsenheten noterar att det finns en risk för att en praxis med digitala eller telefonbaserade klientmöten som standard kan leda till en bristande kommunikation och otillräckligt klientstöd, särskilt när det gäller privatpersoner. Detta kan i sin tur påverka advokatens möjlighet att upprätthålla det förtroende och den dialog som är avgörande för ett effektivt klientarbete. Tillsynsenheten vill därför framhålla vikten av att varje klientmöte anpassas efter målets art och klientens behov, för att säkerställa en hög advokatetisk standard.

Rekommendationer

Tillsynsenhetens särskilda granskning avslutas med följande rekommendationer.

Under höstens tillsynsbesök har tillsynsenheten fått kännedom om att ett antal advokatbyråer använde sig av s.k. skrivbordsplatser på kontorshotell. Dessa lösningar varierade i utformning men bestod i huvudsak tillgång till en skrivbordsplats i ett öppet kontorslandskap, kombinerat med möjligheten att boka mötesrum vid behov.

Diskussioner med advokatbyråer visar att många av dem anser att dessa lösningar uppfyller kraven på diskretions- och tystnadsplikt samt de förtydligade kraven för mottagningskontor. Tillsynsenheten ifrågasätter dock om advokatkontor baserade på förhyrda skrivbordsplatser i öppna kontorslandskap verkligen kan anses säkerställa diskretions- och tystnadsplikten. Tillsynsenheten rekommenderar därför att frågan utreds närmare för att utmyнна i ett förtydligande om vad som gäller avseende skrivbordsplatser på kontorshotell.

En annan fråga som identifierades var den begreppsförvirring som tycks finnas bland både advokater och andra rättsliga aktörer. Detta understryker behovet av enhetliga och tydliga definitioner för att minimera missförstånd. Tillsynsenheten

rekommenderar att de definitioner som tagits fram i denna granskning publiceras på Advokatsamfundets hemsida och sprids på andra lämpliga sätt till berörda aktörer.

Utöver detta föreslås på sikt en översyn av informationen i Advokatsamfundets matrikel. Definitionerna bör integreras i anslutning till matrikelsökningen på hemsidan för att tydliggöra vilken typ av kontor som registrerats, exempelvis om det rör sig om huvud-, filial- eller mottagningskontor. Det är också önskvärt att informationen i matrikeln görs mer lättöverskådlig. Tillsynsenheten rekommenderar därför att en generell översyn görs av både den tillgängliga informationen och de tekniska förutsättningarna för matrikelsystemet.